

Zásady pro 8. březen
přístup založený na lidských právech
k **trestnímu právu zakazujícímu
jednání spojené se sexem,
reprodukcí,
Užívání drog, HIV,
bezdomovectví a chudoba**

Mezinárodní komise právníků, složená ze 60 významných soudců a právníků ze všech regionů světa, podporuje a chrání lidská práva prostřednictvím právního státu a využívá své jedinečné právní znalosti k rozvoji a posílení vnitrostátních a mezinárodních soudních systémů. Mezinárodní komise soudců, která byla založena v roce 1952 a působí na pěti kontinentech, si klade za cíl zajistit postupný rozvoj a účinné uplatňování mezinárodních lidských práv a mezinárodního humanitárního práva, zajistit realizaci občanských, kulturních, hospodářských, politických a sociálních práv, chránit dělbou moci a zaručit nezávislost soudnictví a právnických profesí.

© Copyright Mezinárodní komise právníků Vydáno v březnu 2023

Mezinárodní komise právníků (ICJ) povoluje volnou reprodukci výňatků ze všech svých publikací za předpokladu, že bude řádně uvedena a kopie publikace s výňatkem bude zaslána do jejího sídla na následující adresu:

Mezinárodní komise právníků Rue des
Buis 3
P.O. Box 1740
1211 Ženeva 1
Švýcarsko
T +41 (0)22 979 38 00
F +41 (0)22 979 38 01
www.icj.org

Zásady pro 8. březem
přístup založený na lidských právech
k **trestnímu právu zakazujícímu
jednání spojené se sexem,
reprodukcí,
Užívání drog, HIV,
bezdomovectví a chudoba**

březem 2023

Předmluva

Z dlouholeté praxe v právu a jako hrdý homosexuál dobře vím, jak trestní právo signalizuje, které skupiny jsou považovány za hodné ochrany a které za hodné odsouzení a ostrakizace. Tímto způsobem plní trestní právo expresivní funkci - a má dramatické důsledky pro životy lidí. Někdy s sebou nese tvrdý diskriminační dopad na skupiny, které se ztotožňují s neschvalovaným nebo stigmatizovaným jednáním.

K tomu je třeba dodat, že trestní postihy mohou posilovat strukturální nerovnosti; mohou kodifikovat diskriminaci, propůjčovat jí moc zákona a podporovat stigmatizaci. To vše může způsobit hrozné škody.

Trestní právo tak může podněcovat nepřátelství, vyloučení, nerovnost, diskriminaci a marginalizaci jednotlivců a skupin, někdy až k násilí. V důsledku toho trpí lidská práva, demokratické hodnoty a sociální začlenění.

Generální tajemník OSN, Úřad vysokého komisaře pro lidská práva, globální a regionální mechanismy, orgány a odborníci v oblasti lidských práv, vnitrostátní soudy, zákonodárné orgány a domácí instituce pro lidská práva, jakož i občanská společnost se již řadu let zabývají problémem škodlivého dopadu trestních zákonů, které zakazují chování související se sexem, reprodukcí, HIV, užíváním drog, bezdomovectvím a chudobou, na lidská práva.

To vedlo k pětiletému pečlivému procesu. Skupina právníků vypracovala sadu zásady, které mohou tyto škody konstruktivně řešit.

Zásady pro lidskoprávní přístup k trestnímu právu zakazujícímu jednání spojené se sexem, reprodukcí, užíváním drog, HIV, bezdomovectvím a chudobou z 8. března, které zveřejnila Mezinárodní komise právníků, představují včasný zásah, který se zabývá škodlivým dopadem trestních zákonů zaměřených na zranitelné skupiny na lidská práva.

Zásady mají být prakticky užitečné pro co nejširší okruh zúčastněných stran. Na základě vlastních zkušeností z mého života i práce vím, že budou mít bezprostřední význam pro kritické publikum. Sem řadím zejména soudce, kteří nesou zásadní odpovědnost za střežení právního státu a zároveň za dodržování lidských práv a záruk nediskriminace.

Zásady jsou založeny na obecných zásadách trestního práva a mezinárodních právních předpisech a standardech v oblasti lidských práv. Jejich cílem je poskytnout jasný, přístupný a použitelný právní rámec - a také praktické právní pokyny - pro uplatňování trestního práva na jednání související s:

- sexuální a reprodukční zdraví a práva, včetně přerušování těhotenství;
- dobrovolné sexuální aktivity, včetně sexu mimo manželství, sexuálních vztahů mezi osobami stejného pohlaví, sexuálních aktivit mladistvých a sexuální práce;
- genderová identita a genderové vyjádření;
- Neodhalení, vystavení nebo přenos HIV;
- užívání drog a držení drog pro vlastní potřebu a
- bezdomovectví a chudoba.

Předpokládám, že tyto zásady mohou být užitečné i pro další pracovníky trestního soudnictví i mimo něj. Sem řadím státní zástupce a právníky z praxe, zákonodárce, vládní úředníky, tvůrce politik, vnitrostátní instituce pro lidská práva, orgány dohledu, poskytovatele právních služeb, skupiny obětí, organizace občanské společnosti a akademiky. Ti všichni mohou hrát zásadní roli při zmírňování škodlivých dopadů nesprávně uplatňovaných trestních zákonů na lidská práva.

Edwin Cameron

Soudce v důchodu, Ústavní soud Jihoafrické republiky

Inspekční soudce, Soudní inspekce pro nápravné služby

Obsah

Předmluva	1
Úvod	5
Publikum	9
Proces	9
Struktura	10
Preambule	10
Obecná část I - Základní zásady trestního práva	14
Zásada 1 - Zásada zákonnosti	15
Zásada 2 - Zásada poškozování	15
Zásada 3 - Individuální trestní odpovědnost	15
Zásada 4 - Požadavek na dobrovolný akt	15
Zásada 5 - Požadavek na duševní stav	16
Zásada 6 - Důvody pro vyloučení trestní odpovědnosti	16
Obecná část II - Trestní právo a mezinárodní právo a normy v oblasti lidských práv	17
Zásada 7 - Omezení lidských práv v trestním právu	18
Zásada 8 - Legitimní výkon lidských práv	18
Zásada 9 - Trestní právo a zakázaná diskriminace	18
Zásada 10 - Trestní odpovědnost nesmí být založena na diskriminačních důvodech	19
Zásada 11 - Omezení trestní odpovědnosti osob mladších 18 let	19
Zásada 12 - Trestní právo a lidská práva, od nichž nelze upustit	19
Zásada 13 - Trestněprávní sankce	19
Zvláštní část III - Aplikace na kriminalizaci jednání spojeného se sexem, reprodukcí, užíváním drog, HIV, bezdomovectvím a chudobou	20
Zásada 14 - Sexuální a reprodukční zdraví a práva	21
Zásada 15 - Potrat	22
Zásada 16 - Souhlasné sexuální chování	22
Zásada 17 - Sexuální práce	23
Zásada 18 - Sexuální orientace, genderová identita a genderový projev	23
Zásada 19 - HIV	24
Zásada 20 - Užívání drog a jejich držení, nákup nebo pěstování léky pro osobní potřebu	24
Zásada 21 - Životně důležité činnosti na veřejných místech a chování spojené s bezdomovectvím a chudobou	24
Podporovatelé a podporovatelé	25

Úvod

Trestní právo patří k nejtvrdějším nástrojům, které má stát k dispozici k vykonávání kontroly nad jednotlivci. Jako takové by mělo být krajním prostředkem, pokud jiné, méně omezující prostředky k dosažení legitimních zájmů nepostačují. V celosvětovém měřítku však státy vykazují rostoucí tendenci k nadměrné kriminalizaci.

Ačkoli se za hlavní účely trestního práva obecně považují odplata, odstrašení, zbavení způsobilosti k právním úkonům a rehabilitace, může trestní právo plnit také expresivní funkci, a to prostřednictvím veřejného odsouzení určitého jednání, které si zaslouží odsouzení a potrestání. Snaha o využití této expresivní funkce je rozhodujícím faktorem, který přispívá k šíření trestního práva.

Neoprávněná kriminalizace jednotlivců a někdy i celých komunit stále více brání pokroku v prosazování lidských práv v mnoha oblastech, včetně rasové a genderové rovnosti, reprodukční autonomie, zdravotního postižení, ekonomické spravedlnosti, občanských svobod, sexuální orientace, genderové identity, vzdělávání, rozvoje mládeže a veřejného zdraví.

V posledních letech se navíc v některých kruzích objevuje odpor proti lidským právům, zejména proti sexuálnímu a reprodukčnímu zdraví a právům a lidským právům žen, leseb, gayů, bisexuálů, transsexuálů, nebinárních osob, osob s odlišným pohlavím a intersexuálů, jakož i proti sexuálním pracovníkům, osobám užívajícím drogy a osobám bez domova a/nebo žijícím v chudobě.

Zejména pokračuje používání a v některých případech i nové rozšiřování svévolných trestních zákonů, které zakazují chování spojené se sexem, reprodukcí, užíváním drog a jejich držením pro vlastní potřebu, HIV, bezdomovectvím a chudobou. Tyto zákony vedly k závažnému porušování lidských práv, mimo jiné tím, že vyvolávaly a udržovaly stigmatizaci, škodlivé genderové stereotypy a diskriminaci na základě pohlaví, sexuální orientace, genderové identity, genderového projevu a dalších chráněných základních charakteristik.

Pokud nejsou trestní zákony zakazující výše uvedené jednání zaměřeny na nátlak nebo násilí nebo na absenci souhlasu, porušuje jejich pouhá existence - natož jejich hrozící nebo skutečné vymáhání - lidská práva. Používání trestního práva v těchto oblastech přispívá k široké škále porušování lidských práv, zejména práv na: svobodu před diskriminací, rovnost před zákonem a rovnou ochranu zákona bez diskriminace; život; svobodu před mučením nebo jiným špatným zacházením, včetně genderově podmíněného násilí na ženách; svobodu a osobní bezpečnost; nejvyšší dosažitelnou úroveň fyzického a duševního zdraví; přiměřenou životní úroveň; soukromý a rodinný život; svobodu názoru, projevu, pokojného shromažďování a sdružování; svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání; svobodu pohybu; práva na práci a na účast na veřejných záležitostech.

Nedodržování lidských práv a nechránění lidí před jejich zneužíváním, včetně násilí a prosazování diskriminačních zákonů a praktik, porušuje mezinárodní právo v oblasti lidských práv. Takové selhání má dalekosáhlý a škodlivý dopad na společnost, neboť přispívá ke zvýšenému riziku špatného zdravotního stavu, včetně předávkování drogami, infekce HIV a nebezpečných potratů, a k sociálnímu a ekonomickému vyloučení. Tento škodlivý společenský dopad zatěžuje jednotlivce, rodiny a komunity. Proto je naléhavě nutné řešit šíření nespravedlivých, svévolných a nezákonných trestních zákonů a porušování lidských práv, k němuž tyto zákony vedou.

Generální tajemník OSN, Úřad vysokého komisaře pro lidská práva, globální a regionální mechanismy, orgány a odborníci v oblasti lidských práv, jakož i vnitrostátní soudy, zákonodárné orgány a domácí instituce pro lidská práva vyjádřily v posledních letech znepokojení nad škodlivým dopadem trestních zákonů na lidská práva, které zakazují jednání související se sexuálním a reprodukčním zdravím a právy, dobrovolnou sexuální aktivitou, genderovou identitou, genderovým vyjádřením, nezveřejňováním, vystavováním a přenosem HIV, užíváním drog a držení drog pro vlastní potřebu a bezdomovectvím a chudobou. Vyzvali k odstranění trestních a jiných sankčních zákonů, politik a postupů týkajících se některých nebo všech výše uvedených jednání jako zásadního kroku k ochraně práva na zdraví a dalších lidských práv.

Obecně platí, že kriminalizace ve výše uvedených souvislostech nepřispívá k dosažení stanovených cílů trestního práva. Například nechrání třetí osoby fyzicky, psychicky nebo finančně před přímou újmou. Místo toho se obvykle snaží postihnout konsensuální jednání, stigmatizované identity a osobní status. Existence a prosazování trestních zákonů zakazujících výše uvedené jednání trestá, stigmatizuje a upírá služby a práva jednotlivcům - zejména těm, kteří pocházejí z již marginalizovaných komunit čelících vyloučení a podřízení - pouze za to, že uplatňují svá lidská práva zaručená mezinárodním právem v oblasti lidských práv.

Trestněprávní ustanovení zakotvující diskriminační zákazy mohou mít své kořeny v nerovných mocenských vztazích, které jsou často dědictvím koloniálních, xenofobních, rasistických, sexistických, třídních, kulturních, náboženských, sociálních, politických, ekonomických a jiných mocenských dynamik. Hmotné a procesní trestní právo navíc může, ať už záměrně či nikoli, účinně zahrnovat prvky diskriminace zakotvené ve vnímaných genderových rolích a patriarchálních, heteronormativních mocenských vztazích mezi ženami a muži a v dalších historických rozdílech založených na zakázaných diskriminačních důvodech. V konečném důsledku je kriminalizace - právní i aplikační - výsledkem politických rozhodnutí učiněných ve službách existujících mocenských vztahů, které často škodlivě ovlivňují osoby patřící k již marginalizovaným nebo znevýhodněným skupinám.

I když kriminalizace vede ke strukturální nerovnosti a diskriminaci a prohlubuje je, může se stát, že unikne právnímu napadení a nápravě, protože státy neidentifikují, neshromažďují údaje a nepřezkoumávají účinky trestního práva na zakázané diskriminační důvody.

S ohledem na výše uvedené mají níže uvedené zásady nabídnout jasný, přístupný a funkční právní rámec a praktické právní pokyny - založené na obecných zásadách trestního práva a mezinárodního práva a norem v oblasti lidských práv - pro uplatňování trestního práva na jednání související s:

- a) sexuální a reprodukční zdraví a práva, včetně potratů;
- b) konsensuální sexuální aktivity, včetně sexu mimo manželství, sexuálních vztahů mezi osobami stejného pohlaví, sexuálních aktivit mladistvých a sexuální práce;
- c) genderové identity a genderového projevu;
- d) Neodhalení, vystavení nebo přenos HIV;
- e) užívání drog a držení drog pro vlastní potřebu; a
- f) bezdomovectví a chudobu.

Zásady mají navíc řešit škodlivý dopad kriminalizace tohoto jednání na zdraví, rovnost a další lidská práva.

Tyto zásady mohou rovněž pomoci při širším posuzování otázky, která další jednání by neměla být trestná, nebo zda jsou obsah a rozsah daného trestněprávního ustanovení v souladu s obecnými zásadami trestního práva a mezinárodními právními předpisy a standardy v oblasti lidských práv. Obecné části I a II mohou pomoci zejména při posuzování souladu jiných trestných činů - včetně příliš širokých trestních ustanovení používaných k postihu jednání, jimiž se tyto zásady zabývají - s obecnými zásadami trestního práva a mezinárodním právem a normami v oblasti lidských práv, jako jsou například ustanovení zakazující: odpadlictví; rouhání; záškoláctví; pomluvu; urážku na cti; propagandu; narušování veřejného pořádku; potulování; potulku; nemravnost; veřejnou neslušnost; manželství osob stejného pohlaví; propagaci homosexuality; obscénnost.

a sexuální projevy, některé druhy pornografie, nevykořisťující náhradní mateřství, některé škodlivé praktiky, přestupky související s migrací, poskytování humanitární pomoci, projevy solidarity a některé druhy občanské neposlušnosti.

Tyto zásady mohou být rovněž užitečné při určování, zda jsou jiné tresty podle jiných právních nástrojů v souladu s mezinárodním právem v oblasti lidských práv a obecnými zásadami trestního práva. Mezi ně patří mimo jiné tresty zakotvené v podzákonných předpisech (*např.* nařízeních, pravidlech, pokynech), disciplinárních zákonech, občanských zákonech, podzákonných předpisech, správních zákonech a nařízeních (*např.* územní plánování, omezování) a zákonech o psychiatrické léčbě. Tyto zákony a předpisy, i když nejsou nutně charakterizovány jako trestní podle vnitrostátního práva, mají analogický trestní charakter nebo stigmatizující záměr či účinek vzhledem k závažnosti trestu nebo jiným nepříznivým dopadům, které dotyčné osobě hrozí. O trestní, kvazitrestní povaze některých sankcí - jako jsou pokuty, propadnutí majetku, občanskoprávní závazky osob se zdravotním postižením, nařízená protidrogová nebo jiná léčba, vyhoštění a správní vyhoštění, zbavení rodičovských práv - může svědčit i jejich povaha, doba trvání nebo způsob výkonu.

Publikum

Cílem zásad je, aby byly užitečné pro co nejširší okruh zainteresovaných stran; měly by však mít bezprostřední význam pro určité kritické skupiny. Mezi ně patří:

- a) zákonodárci na všech úrovních, kteří jsou odpovědní za přípravu, přijímání nebo revizi a reformu zákonů;
- b) správní úředníci s přenesenými legislativními pravomocemi, včetně pravomocí k přijímat sekundární právní předpisy, závazná pravidla, nařízení a politiky;
- c) soudci, včetně soudců, kteří předsedají trestním věcem;
- d) státní zástupci a právníci (*např.* obhájci, advokáti, advokátní koncipienti), kteří se podílejí na trestních věcech, a
- e) soudní senáty vyšších soudů, jako jsou Ústavní soud a Nejvyšší soud, které projednávají případy zákonnosti některých trestněprávních ustanovení a případně správně trestních předpisů.

Tyto zásady mohou být prakticky užitečné i pro další účastníky systému trestního soudnictví, včetně: vedoucích státních zastupitelství nebo podobných orgánů odpovědných za vytváření politik a pokynů nebo vydávání pokynů státním zástupcům a dalším úředníkům orgánů činných v trestním řízení; tvůrců politik; výkonných úředníků; vnitrostátních institucí pro lidská práva; orgánů dohledu; poskytovatelů právních služeb; skupin obětí; organizací občanské společnosti a akademiků.

Trestní právo se dále prolíná s aplikací dalších právních předpisů, jako je imigrační právo, správní právo a různé regulační rámce, a to způsobem, který může způsobit, že tyto zásady budou zajímavé i pro jiné osoby než jen pro ty, které se zabývají trestním právem.

Zásady mohou být důležité i pro obhájce lidských práv, kteří se v širším smyslu věnují obhajobě lidských práv.

Proces

V roce 2018 svolaly Společný program OSN pro HIV/AIDS (UNAIDS), Úřad vysokého komisaře pro lidská práva a Mezinárodní komise právníků - inspirovány nedávnými mezinárodními iniciativami, jako je společné prohlášení OSN z roku 2017 o ukončení diskriminace ve zdravotnictví - setkání odborníků, aby projednaly úlohu právníků při řešení škodlivých dopadů trestních zákonů na lidská práva, které zakazují sexuální a reprodukční zdraví a práva, dobrovolné sexuální

aktivity, genderovou identitu, genderové vyjádření, neoznámení, vystavení a přenos HIV, užívání drog a držení drog pro vlastní potřebu. Svolání podpořilo výzvu občanské společnosti a dalších zúčastněných stran k vypracování souboru právnických zásad, jejichž cílem je pomoci zákonodárcům, soudům, správním orgánům a orgánům činným v trestním řízení a advokátům při řešení škodlivých dopadů kriminalizace ve výše uvedených oblastech na lidská práva. Následně občanská společnost a další zúčastněné strany identifikovaly potřebu takového souboru zásad, který by se zabýval také kriminalizací jednání souvisejícího s bezdomovectvím a chudobou.

V návaznosti na toto setkání odborníků Mezinárodní komise právníků vypracovala postupné návrhy zásad a zoslovila je k posouzení širokému okruhu odborníků z řad právníků, akademiků, právníků z praxe, obhájců lidských práv a různých organizací občanské společnosti působících v různých právních tradicích. V letech 2020-2022 proběhla řada osobních a on-line konzultací, až byla tato konečná verze zásad dokončena a zoslována ke schválení na začátku roku 2023.

Struktura

Obecná část I a obecná část II níže odrážejí kritéria, která musí být splněna podle obecných zásad trestního práva a mezinárodního práva v oblasti lidských práv, aby bylo možné nediskriminačním způsobem a při respektování zásad právního státu zakázat určité jednání.

Níže uvedená zvláštní část III obsahuje zásady odvozené z aplikace obecných částí I a II na kriminalizaci jednání souvisejícího se sexem, reprodukcí, užíváním drog a držení drog pro vlastní potřebu, HIV, bezdomovectvím a chudobou.

Preambule

Uznáváme, že jak trestní právo hmotné, tj. právo, které definuje, jaké jednání je trestné, a určuje přípustný trest za zakázané jednání, tak jeho prosazování prostřednictvím trestněprocesních zákonů, postupů a politik, včetně těch, které se týkají policejní práce, vyšetřování, zatýkání, zbavení svobody, podmínek zadržení a soudních a trestních řízení, mohou porušovat lidská práva;

Znepokojení nad tím, že trestní postih určitého jednání není v souladu s obecnými zásadami trestního práva a mezinárodního práva v oblasti lidských práv, a to buď proto, že by postihované jednání nemělo být vůbec trestné, protože zahrnuje

legitimní a zákonné uplatňování a užívání lidských práv nebo proto, že obsah a rozsah některých trestných činů jsou jinak v rozporu s obecnými zásadami trestního práva;

Dále se obává, že za těchto okolností kriminalizace porušuje nebo jinak omezuje výkon a užívání celé škály občanských, kulturních, hospodářských, politických a sociálních práv, zejména práva na: důstojnost, rovnost, nediskriminaci, osobní integritu, svobodu před násilím, včetně mučení nebo jiného krutého, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání, svobodu projevu a sdružování, svobodu a osobní bezpečnost, život, soukromí a zdraví;

Uznáváme, že lidé mohou být diskriminováni na základě jednoho nebo více vzájemně se prolínajících důvodů diskriminace zakázaných mezinárodním právem v oblasti lidských práv, ať už skutečných nebo domnělých, jako je věk; pohlaví; pohlavní znaky; pohlaví; sexuální orientace; genderová identita; genderové vyjádření; rasa; barva pleti; národní nebo sociální původ; národnost/občanství; etnický původ; zdravotní postižení; imigrační status; majetek; narození nebo původ, včetně kastovního a obdobného systému dědičného postavení; jazyk; náboženství nebo víra; politické nebo jiné názory; příslušnost k určité sociální skupině; manželský nebo rodinný stav; těhotenství; narození dítěte; rodičovství; zdravotní stav, včetně stavu HIV nebo drogové závislosti; ekonomický a sociální stav; profesní postavení; místo bydliště; domorodá identita nebo postavení; menšinové nebo jiné postavení;

se znepokojím, že pokud trestní právo diskriminuje na základě důvodů zakázaných mezinárodním právem v oblasti lidských práv, slouží kriminalizace často jako signál, které skupiny jsou ve společnosti považovány za hodné ochrany a které si zaslouží odsouzení, a že za takových okolností trestní postih posiluje strukturální nerovnosti, kodifikuje diskriminační postoje, propůjčuje jim moc zákona a sankcionuje stigmatizaci, což způsobuje rozsáhlé společenské škody;

Stejně tak se obáváme, že tyto škody se obvykle projevují prostřednictvím diskriminačního vymáhání trestního práva vůči určitým skupinám, které jsou ztotožňovány se zakázaným jednáním, například jejich zatýkáním a sledováním nebo selektivním a svévolným stíháním cílových menšin;

Dále se obává, že stigmatizující účinky trestního práva vedou k nepřátelství, vyloučení, nerovnosti, diskriminaci a marginalizaci jednotlivců i skupin, někdy až k násilí, což je na úkor lidských práv, demokratických hodnot a sociálního začlenění na místní, národní i globální úrovni;

Znepokojeny rovněž častými pokusy států a dalších osob ospravedlnit porušování lidských práv v důsledku existence a/nebo uplatňování trestního práva tvrzením o kulturních, tradičních nebo komunitních hodnotách či náboženském přesvědčení nebo uváděním ohrožením práv a pověsti jiných osob, národní bezpečnosti, veřejného pořádku, veřejné morálky nebo veřejného zdraví;

Potvrzuje, že bez ohledu na to, zda bylo či nebylo přijato s deklarovaným cílem chránit kulturně specifické, tradiční nebo komunitní hodnoty či náboženské přesvědčení nebo chránit před údajným ohrožením práv a pověsti jiných osob, národní bezpečnosti, veřejného pořádku, veřejného zdraví nebo veřejné morálky, nesmí být trestní právo v dané zemi nebo společnosti používáno k nelegitimním účelům, včetně ospravedlnění nebo záminky pro porušování lidských práv, jako je násilí nebo diskriminace, nebo k obhajobě omezení lidských práv, která nejsou v souladu se zásadami odpovědnosti v trestním právu, univerzálností lidských práv nebo jinak s mezinárodním právem a normami v oblasti lidských práv;

Obává se, že trestní právo je často zneužíváno jako náhrada za řešení složitých strukturálních sociálních problémů;

Dále se obává, že oprávněné zájmy, které jsou uváděny jako důvod pro použití trestního práva, včetně veřejného zdraví nebo veřejného pořádku, mohou být často lépe naplněny úsilím zaměřeným na realizaci rovnosti žen a mužů a lidských práv, včetně zejména sociálních a hospodářských práv ve všech oblastech, a nahrazením a/nebo doplněním minimálního použití trestního práva jinými opatřeními prevence, nápravy a nápravy zaměřenými na sociální nespravedlnost a strukturální nerovnosti;

s tím, že souhlas přinejmenším určuje hranici mezi ospravedlnitelným a neoprávněným zásahem státu do určitého chování a souvislostí a že zjištění přítomnosti či nepřítomnosti souhlasu je otázkou důkazů a skutkového šetření s náležitým ohledem na přísnost zákona a schopnost člověka dát souhlas;

Uznává, že absence souhlasu může vést k trestní odpovědnosti za dané jednání;

Zdůrazňuje, že pokud jde o uplatňování trestního práva v souvislosti se souhlasem, mezinárodní právo v oblasti lidských práv vyžaduje, aby byl brán náležitý ohled na:

- a) právní způsobilost osob se zdravotním postižením k souhlasu, a to i prostřednictvím podporovaného rozhodování;
- b) vyvíjející se schopnost dospívajících dát souhlas v určitých souvislostech, i když ne podle zákona, pokud jsou mladší než minimální věk stanovený vnitrostátním právem; a
- c) nediskriminace a rovnosti s ohledem na pohlaví, sexuální orientaci, genderovou identitu, genderový projev, rasu, zdravotní postižení a další chráněné základní charakteristiky;

s tím, že níže uvedené zásady se týkají trestní odpovědnosti fyzických osob, aniž je dotčena trestní odpovědnost za jednání právnických osob, včetně korporací a jiných obchodních společností, sdružení nebo jiných subjektů podle doktrín právní subjektivity;

Dále konstatuje, že tyto zásady opakují nebo odrážejí: stávající obecné zásady trestního práva; mezinárodní právo v oblasti lidských práv, včetně zvykového a smluvního práva; soudní rozhodnutí; vnitrostátní právo a praxi; a právní vědu v souladu s přijatou praxí a článkem 38 statutu Mezinárodního soudního dvora;

Zdůrazňujeme, že níže uvedené zásady nezakládají nové prvky mezinárodního práva. Spíše vycházejí ze stávajících kritérií obecných zásad trestního práva a mezinárodního práva v oblasti lidských práv a znovu je formulují s cílem objasnit přístup založený na lidských právech k trestnímu právu zakazujícímu jednání související se sexem, reprodukcí, užíváním drog a držení drog pro vlastní potřebu, HIV, bezdomovectvím a chudobou;

Dále zdůrazňuje, že tyto zásady by měly být vykládány ve světle obecných zásad trestního práva a v souladu s mezinárodním právem a standardy v oblasti lidských práv, přičemž by měly být uplatňovány co nejpříznivější záruky pro výkon a užívání lidských práv, a to i podle vnitrostátního práva;

Znovu potvrzuje, že vnitrostátní právo však nemůže být použito jako odůvodnění pro porušení mezinárodního práva;

Uznávájíce, že zásady stanoví minimální standardy a že nic z toho, co je v nich uvedeno, by nemělo být vykládáno tak, že ospravedlňuje nižší úroveň ochrany jednotlivců, než jakou poskytují vnitrostátní právní předpisy nebo obecné zásady trestního práva, nebo způsobem, který by omezoval, zužoval nebo podkopával lidská práva zaručená mezinárodními právními předpisy a normami v oblasti lidských práv;

Doporučuje, aby zásady byly vykládány jako "živý dokument", tj. dynamicky, s ohledem na současné podmínky a s ohledem na vývoj práva a norem v oblasti lidských práv;

Dále doporučuje, aby soudci, včetně soudců, jakož i ti členové soudní moci, kteří jsou pověřeni přezkoumáním zákonnosti trestního práva, a další zainteresované strany, jako jsou zákonodárci, státní zástupci, obhájci a další právníci, správní regulátoři, tvůrci politik, vládní úředníci, pracovníci donucovacích orgánů, vnitrostátní instituce pro lidská práva a subjekty a organizace občanské společnosti, na vnitrostátní, regionální a mezinárodní úrovni šířili, přijímali a uplatňovali zásady pro dosažení plné realizace lidských práv v souvislosti s prosazováním trestního práva;

Právníci uvedení na konci tohoto dokumentu jsou prvními, kteří se přihlásili k následujícím zásadám. Kromě toho tyto zásady podporují organizace a instituce, jejichž jména jsou uvedena na konci.

Obecné ČÁST I

Základní principy Trestní právo

ZÁSADA 1 - ZÁSADA ZÁKONNOSTI

Nikdo nemůže být trestně odpovědný za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy k němu došlo, nepředstavovalo trestný čin podle vnitrostátního nebo mezinárodního práva. Zásada legality rovněž vyžaduje, aby právo bylo veřejně a dostatečně přístupné a aby trestní odpovědnost byla předvídatelná a bylo možné jasně pochopit její uplatňování a důsledky. Trestné činy tedy musí být klasifikovány a popsány přesným a jednoznačným jazykem, který úzce vymezuje trestný čin s jasnou definicí kriminalizovaného jednání, stanovením jeho znaků a faktorů, které jej odlišují od jednání, které není trestně stíháno.

Trestní právo nesmí zakazovat žádné jednání nebo opomenutí neurčitě, nepřesně, svévolně nebo příliš široce.

Trestní právo nesmí být vykládáno široce v neprospěch obviněného. V případě nejednoznačnosti je třeba definici konkrétního trestného činu vykládat ve prospěch obviněného.

ZÁSADA 2 - ZÁSADA ÚJMY

Trestní právo může zakázat pouze jednání, které způsobuje nebo hrozí značnou újmu základním právům a svobodám jiných osob nebo určitým základním veřejným zájmům, konkrétně národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, veřejnému pořádku, veřejnému zdraví nebo veřejné morálce. Trestněprávní opatření odůvodněná těmito důvody musí být vykládána úzce a uplatnění těchto důvodů ze strany státu musí být neustále kontrolováno.

ZÁSADA 3 - INDIVIDUÁLNÍ TRESTNÍ ODPOVĚDNOST

Nikdo nemůže být činěn trestně odpovědným za jakékoli jednání nebo opomenutí, s výjimkou případů, kdy je za takové jednání trestně odpovědný sám.

ZÁSADA 4 - POŽADAVEK DOBROVOLNOSTI

Nikdo nemůže být činěn odpovědným za trestný čin, pokud se nedopustil dobrovolného jednání nebo opomenutí ve smyslu tohoto trestného činu. Trestní odpovědnost nemůže být založena pouze na myšlenkách, úmyslech, přesvědčeních nebo postavení.

ZÁSADA 5 - POŽADAVEK DUŠEVNÍHO STAVU

Nikdo nemůže být činěn odpovědným za trestný čin, pokud se nedopustil materiálních znaků tohoto trestného činu s psychickým stavem požadovaným v definici trestného činu, jako je úmysl, cíl, vědomí, nedbalost nebo trestná nedbalost. Každý trestný čin, za který lze uložit trest odnětí svobody, musí obsahovat požadavek na duševní stav s ohledem na každý materiální znak.

ZÁSADA 6 - DŮVODY PRO VYLOUČENÍ TRESTNÍ ODPOVĚDNOSTI

Nikdo nemůže být trestně odpovědný za trestný čin, pokud má pro své jednání zákonnou obhajobu, včetně ospravedlnitelnosti nebo omluvitelnosti jednání, například z důvodu nutnosti, sebeobranu nebo donucení.

Obecné

ČÁST II

Trestní právo a
mezinárodní právo a
normy v oblasti lidských
práv

ZÁSADA 7 - OMEZENÍ LIDSKÝCH PRÁV V TRESTNÍM PRÁVU

Trestní právo musí být vykládáno v souladu s mezinárodním právem v oblasti lidských práv. Trestní právo nesmí omezovat výkon žádného lidského práva, pokud takové omezení není:

- a) v souladu se zákonem - zásada legality;
- b) při sledování jednoho z omezených a úzce vymezených legitimních základních veřejných zájmů, které připouští mezinárodní právo v oblasti lidských práv, a to ochrany základních práv a svobod jiných osob, národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, veřejného pořádku, veřejného zdraví nebo veřejné morálky;
- c) nezbytně nutné k dosažení těchto oprávněných zájmů;
- d) přiměřené oprávněným zájmům, které sleduje, což znamená, že musí být nejméně rušivým nebo omezujícím prostředkem k dosažení požadovaného výsledku;
- e) přiměřené oprávněným zájmům, které mají být chráněny, včetně toho, že jsou s nimi racionálně a přiměřeně spojeny;
- f) ne svévolně;
- g) nediskriminační a
- h) v souladu s dalšími právy uznávanými mezinárodním právem v oblasti lidských práv.

Pokud trestněprávní opatření omezují nebo narušují výkon lidských práv, musí být vykládána úzce. Stát musí jít nad rámec pouhého tvrzení o zájmu na ochraně základních práv a svobod druhých, národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, veřejného pořádku, veřejného zdraví nebo veřejné morálky, včetně prokázání konkrétních důkazů o nezbytnosti trestněprávní reakce na jejich ochranu, a jeho tvrzení musí být průběžně kontrolována.

Značná újma, kterou má zakázané jednání způsobit nebo kterou hrozí, musí být předvídatelná a nesmí být nepřiměřeně vzdálená. Aby bylo trestní právo přiměřené, může být použito pouze jako krajní prostředek, pokud jiné, méně omezující prostředky k dosažení výše uvedených legitimních zájmů nepostačují.

ZÁSADA 8 - LEGITIMNÍ VÝKON LIDSKÝCH PRÁV

S výjimkou přípustných omezení uvedených v zásadě 7 nesmí trestní právo zakazovat žádné jednání, které je chráněno právem v oblasti lidských práv, a to proto, že toto jednání představuje legitimní výkon a užívání lidských práv zaručených mezinárodním nebo vnitrostátním právem v oblasti lidských práv.

ZÁSADA 9 - TRESTNÍ PRÁVO A ZAKÁZANÁ DISKRIMINACE

Trestní právo nesmí přímo ani nepřímo diskriminovat na základě jakéhokoli, včetně

vícenásobného a vzájemně se křížícího, důvodu zakázaného mezinárodním právem
v oblasti lidských práv.

Mezi zakázané důvody diskriminace patří: věk; pohlaví; pohlavní znaky; pohlaví; sexuální orientace; genderová identita; vyjádření pohlaví; rasa; barva pleti; národní nebo sociální původ; národnost/občanství; etnický původ; zdravotní postižení; přistěhovalecký status; majetek; narození nebo původ, včetně kastovního a obdobného systému dědičného postavení; jazyk; náboženství nebo víry; politického nebo jiného přesvědčení; příslušnosti k určité sociální skupině; manželského nebo rodinného stavu; těhotenství; porodu; rodičovství; zdravotního stavu, včetně stavu HIV nebo drogové závislosti; ekonomického a sociálního postavení; profesního postavení; místa bydliště; domorodé identity nebo postavení; menšinového nebo jiného postavení.

ZÁSADA 10 - TRESTNÍ ODPOVĚDNOST NESMÍ BÝT ZALOŽENA NA DISKRIMINAČNÍCH DŮVODECH

Nikdo nemůže být trestně odpovědný za jednání, které není trestným činem, pokud se ho dopustí jiná osoba, a pokud kriminalizace takového jednání představuje zakázanou diskriminaci podle mezinárodního nebo vnitrostátního práva.

ZÁSADA 11 - OMEZENÍ TRESTNÍ ODPOVĚDNOSTI OSOB MLADŠÍCH 18 LET

Nikdo mladší 18 let nesmí být trestně odpovědný za jednání, které způsobuje. není trestným činem, pokud se ho dopustí osoba starší 18 let.

ZÁSADA 12 - TRESTNÍ PRÁVO A NEZCIZITELNÝ ČLOVĚK PRÁVA

Trestní právo nesmí být ani v době "mimořádné situace ohrožující život národa" v rozporu s neodstranitelnými závazky státu v oblasti lidských práv podle mezinárodního práva v oblasti lidských práv.

ZÁSADA 13 - TRESTNĚPRÁVNÍ SANKCE

Trestněprávní sankce musí být v souladu s lidskými právy, mimo jiné tím, že nesmí být diskriminační a musí být přiměřené závažnosti trestného činu. Tresty odnětí svobody lze ukládat pouze jako krajní opatření.

Speciální

ČÁST III

Aplikace na
kriminalizaci jednání
spojeného se sexem,
reprodukcí, užíváním
drog, HIV,
bezdomovectvím a
chudobou

Níže uvedené zásady vyplývají z obecných zásad a právních norem uvedených výše v obecné části I a části II, odrážejí je a byly vypracovány na základě jejich aplikace na kriminalizaci jednání souvisejícího s:

- a) sexuální a reprodukční zdraví a práva, včetně potratů;
- b) konsensuální sexuální aktivity, včetně sexu mimo manželství, sexuálních vztahů mezi osobami stejného pohlaví, sexuálních aktivit mladistvých a sexuální práce;
- c) genderové identity a genderového projevu;
- d) Neodhalením, vystavením nebo přenosem HIV;
- e) užíváním drog a držení drog pro vlastní potřebu; a
- f) bezdomovectvím a chudobu.

ZÁSADA 14 - SEXUÁLNÍ A REPRODUKČNÍ ZDRAVÍ A P R Á V A

Nikdo nesmí být trestně odpovědný za výkon svých práv na sexuální a reprodukční zdraví, jako je žádost o zařízení, služby a zboží v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví, přístup k nim nebo jejich využívání, včetně informací.

Trestní právo nesmí žádným způsobem narušit právo na:

- a) rozhodovat se o svém těle, sexualitě a reprodukci - například o těhotenství, antikoncepci, včetně pohotovostní antikoncepce, komplexní potratové péči, profylaxi pohlavně přenosných infekcí, péči/terapii podporující pohlaví, nebo
- b) přístup ke zdravotnickým zařízením, službám a zboží, včetně informací.

Nikdo nemůže být trestně odpovědný na základě toho, že jeho chování údajně poškodilo jeho vlastní těhotenství, např. požívání alkoholu nebo drog nebo náказа virem HIV či jeho přenos na plod v těhotenství, nebo za ztrátu vlastního těhotenství. Pokud by jednání osoby mohlo představovat i samostatný trestný čin, který nesouvisí s jejím těhotenstvím, nesmí z údajného poškození jejího těhotenství vyplývat žádné další trestněprávní důsledky.

Poskytovatelé zdravotních služeb nemohou být trestně odpovědní za jednání, jako je poskytování antikoncepce, potratových služeb nebo přesných, na důkazech založených a nezkrslených informací, které jiným osobám umožňuje svobodně uplatňovat jejich práva na sexuální a reprodukční zdraví, pokud se nedopouštějí nátlaku, násilí, podvodu, lékařské nedbalosti nebo jinak neporušují právo na svobodné a informované rozhodování.

Nikdo nemůže být trestně odpovědný za to, že poskytl jinému pomoc, aby mu umožnil uplatnit jeho práva na sexuální a reprodukční zdraví, pokud nedošlo k nátlaku, násilí nebo nedostatku svobodného a informovaného rozhodování v souvislosti s výkonem těchto práv.

Rodiče, opatrovníci, pečovatelé nebo jiné osoby, které umožňují nebo pomáhají dětem nebo osobám v jejich péči, včetně osob se zdravotním postižením, uplatňovat jejich sexuální a reprodukční práva, včetně obstarávání služeb, zboží nebo informací v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví, nemohou být trestně odpovědní, pokud se nedopustili nátlaku, násilí, podvodu nebo pokud se dítě nebo osoba, o kterou pečovali, nerozhodovala svobodně a informovaně.

ZÁSADA 15 - POTRAT

Nikdo nesmí být trestně odpovědný za ztrátu těhotenství, včetně ztráty těhotenství v důsledku porodnické nouze, jako je potrat nebo narození mrtvého dítěte, ani za pokus o potrat nebo jeho podstoupení, ani za jiná rozhodnutí, která učiní v souvislosti se svým těhotenstvím nebo porodem.

Trestní právo nesmí zakazovat potraty. Potraty musí být zcela vyňaty z působnosti trestního práva, a to i za provedení, pomoc, asistenci nebo poskytnutí potratu nebo léků či služeb souvisejících s potratem nebo za poskytování informací o potratech na základě důkazů.

Žádný jiný trestný čin, jako je vražda, zabití nebo jiná forma nezákonného zabití, nesmí být zakázán nebo aplikován na provedení, pomoc, asistenci nebo poskytnutí potratu nebo léků či služeb souvisejících s potratem nebo na poskytování informací o potratu založených na důkazech.

ZÁSADA 16 - DOBROVOLNÉ SEXUÁLNÍ CHOVÁNÍ

Dobrovolné sexuální chování bez ohledu na druh sexuální aktivity, pohlaví, sexuální orientaci, genderovou identitu nebo genderové vyjádření zúčastněných osob nebo jejich rodinný stav nesmí být za žádných okolností trestné. Souhlasné sexuální vztahy mezi osobami stejného pohlaví, stejně jako souhlasné sexuální vztahy mezi osobami různého pohlaví nebo souhlasné sexuální vztahy s trans, nebinárními a jinými genderově odlišnými osobami nebo mezi nimi, nebo mimo manželství - ať už předmanželské nebo mimomanželské - proto nikdy nesmí být trestné.

Pokud jde o prosazování trestního práva, musí být jakákoli stanovená minimální věková hranice pro souhlas se sexem uplatňována nediskriminačním způsobem. Vymáhání nesmí být vázáno na pohlaví účastníků nebo věk souhlasu s uzavřením manželství.

Sexuální chování osob, které nedosáhly minimální věkové hranice pro udělení souhlasu k pohlavnímu styku, může být navíc fakticky dobrovolné, i když ne

právně. V tomto kontextu by mělo vymáhání trestního práva odrážet práva a schopnosti

osoby mladší 18 let rozhodovat o dobrovolném sexuálním styku a jejich právo být vyslechnuty v záležitostech, které se jich týkají. V souladu s jejich rozvíjejícími se schopnostmi a postupnou samostatností by se osoby mladší 18 let měly podílet na rozhodnutích, která se jich týkají, s náležitým ohledem na jejich věk, vyspělost a nejlepší zájmy a se zvláštním ohledem na záruky nediskriminace.

ZÁSADA 17 - SEXUÁLNÍ PRÁCE

Výměna sexuálních služeb mezi dospělými osobami za peníze, zboží nebo služby a komunikace s jinou osobou o nabídce, inzerování nabídky nebo sdílení prostor s jinou osobou za účelem výměny sexuálních služeb mezi dospělými osobami za peníze, zboží nebo služby, ať už na veřejném nebo soukromém místě, nesmí být trestné, pokud nedejde k donucení, násilí, zneužití pravomoci nebo podvodu.

Trestní právo nesmí zakazovat jednání třetích osob, které přímo nebo nepřímo za účelem získání finančního nebo hmotného prospěchu za spravedlivých podmínek - bez nátlaku, násilí, zneužití pravomoci nebo podvodu - usnadňují, řídí, organizují, komunikují s jiným, inzerují, poskytují informace, poskytují nebo pronajímají prostory za účelem výměny sexuálních služeb mezi dospělými osobami za peníze, zboží nebo služby.

ZÁSADA 18 - SEXUÁLNÍ ORIENTACE, GENDEROVÁ IDENTITA A GENDEROVÝ PROJEV

Nikdo nesmí být trestně odpovědný za chování nebo postavení na základě své genderové identity nebo genderového projevu. To zahrnuje mimo jiné genderové identity a formy genderového vyjádření, které jsou vnímány jako neodpovídající společenským očekáváním nebo normám týkajícím se genderových rolí, pohlaví přiřazeného osobě při narození nebo binárního vztahu mezi mužem a ženou.

Nikdo nemůže být činěn trestně odpovědným za konsensuální praktiky, jejichž cílem je pomoci druhým při zkoumání, svobodném rozvoji a/nebo potvrzení sexuální orientace nebo pohlavní identity, pokud nedošlo k násilí, nátlaku, podvodu nebo lékařské nedbalosti nebo k nedostatku svobodného a informovaného rozhodování ze strany dotyčné osoby.

Praktiky, jejichž cílem je změnit nebo potlačit sexuální orientaci, genderovou identitu nebo genderový projev osoby a které jsou prováděny bez svobodného a informovaného souhlasu a rozhodování dotyčné osoby, včetně násilí, nátlaku nebo zneužití pravomoci, mohou být řešeny prostřednictvím jiných ustanovení trestního práva.

ZÁSADA 19 - HIV

Trestní právo nesmí zakazovat neoznámení HIV statusu nebo vystavení se HIV či přenos HIV *jako takový*.

Použití trestního práva by mělo být omezeno na případy úmyslného přenosu HIV, tj. na případy, kdy osoba ví o svém HIV pozitivním statusu, jedná s úmyslem HIV přenést a skutečně jej přeneše. Za těchto okolností musí být trestněprávní postih založen na nejlepších dostupných vědeckých a lékařských důkazech o HIV a způsobech přenosu, prevenci a léčbě.

ZÁSADA 20 - UŽÍVÁNÍ DROG A DRŽENÍ, NÁKUP NEBO PĚSTOVÁNÍ DROG PRO VLASTNÍ POTŘEBU

Trestní právo nesmí zakazovat:

- a) užívání drog nebo držení, nákup či pěstování drog pro vlastní potřebu, včetně osob mladších 18 let nebo těhotných;
- b) držení nebo distribuce vybavení, zboží a informací týkajících se osobního užívání drog nebo zdravotnických služeb pro osoby užívající drogy;
- c) činnosti nebo služby prováděné v rámci kvalitně zajištěného, vědecky podloženého a lékařsky vhodného úsilí o prevenci nebo snížení škod spojených s užíváním drog, včetně distribuce sad pro bezpečnější užívání drog, sterilních jehel a stříkaček, naloxonu a poskytování a dohledu nad místy bezpečné konzumace; nebo
- d) vyhledávání, přijímání nebo předávání informací o zdravotních službách pro osoby užívající drogy, včetně informací o vybavení, zboží, zařízeních nebo informacích určených k prevenci nebo snížení škod spojených s užíváním drog.

ZÁSADA 21 - ŽIVOTNĚ DŮLEŽITÉ ČINNOSTI NA VEŘEJNÝCH MÍSTECH A CHOVÁNÍ SPOJENÉ S BEZDOMOVECTVÍM A CHUDOBU

Nikdo nesmí být trestně odpovědný:

- a) za provozování ekonomických činností na veřejných místech, jako je žebrání, žebráctví, obchodování, prodávání, podomní prodej nebo jiné neformální obchodní činnosti s neprodejnými předměty;
- b) pro vykonávání životně důležitých činností na veřejných místech, jako je spaní, jídlo, příprava jídla, praní prádla, sezení nebo provádění hygienických činností, včetně mytí, močení a vyprazdňování, nebo pro jiné obdobné činnosti na veřejných místech, pokud nejsou k dispozici odpovídající alternativy, nebo
- c) na základě jejich zaměstnání nebo prostředků k obživě nebo jejich ekonomického či sociálního postavení, včetně toho, že nemají stálou adresu, domov nebo že v praxi zažívají bezdomovectví.

Podporovatelé a podporovatelé

Následující právníci jsou prvními, kteří se k Zásadám přihlásili, a to jako jednotlivci. Organizace, instituce nebo afiliace jsou uvedeny u jmen právníků pouze pro účely identifikace.

MEGHNA ABRAHAM

Výkonný ředitel Centra pro hospodářská a sociální práva

MÓNICA ARANGO OLAYA

Bývalý zástupce soudce Ústavního soudu Kolumbie

CATALINA BOTERO

Ředitel Katedry UNESCO pro svobodu projevu, Univerzita v Los Andes
Komisař ICJ, Kolumbie

LUIZA CABAL

Ředitel regionálního podpůrného týmu pro Latinskou Ameriku a Karibik
UNAIDS

EDWIN CAMERON

Soudce ve výslužbě, Ústavní soud Jihoafrické republiky
Inspekční soudce, Soudní inspekce pro nápravné služby

SILVIA CARTWRIGHT

Komisař ICJ a předseda výkonného výboru ICJ Nový Zéland

MARKUS D. DUBBER

Profesor, Právníká fakulta a Centrum pro kriminologii a sociálně-právní studia, University of Toronto
Kanada

RICHARD ELLIOTT

Konzultant, právo a politika v oblasti zdraví a lidských práv
Předseda dozorčí rady, HIV Sít spravedlnosti

FANNY GÓMEZ-LUGO J.D., LL.M.

Adjunct Professor of Law, Georgetown University Law Center
USA

ANAND GROVER

Spoluzakladatel a ředitel Kolektiv právníků Indie

ROOJIN HABIBI

Výzkumný pracovník, Global Strategy Lab
York University
Kanada

CATHERINE HEARD

Ředitel, World Prison Research Program
Institute for Crime & Justice Policy Research, School of Law, Birkbeck, University of London, Velká Británie.

ESZTER KISMÖDI

Mezinárodní právník v oblasti lidských práv,
Výkonný ředitel, Sexual and Reproductive Health Matters (Záležitosti sexuálního a reprodukčního zdraví)

RAJAT KHOSLA

Adjunct Research Professor, University of Southern California
Institute on Inequalities in Global Health (Institut pro nerovnosti v globálním zdraví)

MONICA MBARÚ

Soudce soudu pro pracovní vztahy a zaměstnanost v Keni

ALLAN MALECHE

Výkonný ředitel
Keňa Právní a etické otázky
Síť pro HIV a AIDS

ALICE M. MILLER, JD

Spoluředitel, Global Health Justice Partnership of the Yale Law and Public Health Schools, Yale University, USA

SANJI MONAGENG

Bývalý soudce
Mezinárodního trestního soudu
Komisař ICJ, Botswana

ZIONE NTABA

Soudce Nejvyššího soudu
Malawi

LUCINDA O'HANLON

Dříve poradce pro ženy
Práva
Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva

JARNA PETMAN

docent mezinárodního práva,
Stockholmská univerzita,
adjunct profesor
mezinárodního práva, Helsinská univerzita
Komisař ICJ, Finsko

IVANA RADAČIĆ

Místopředsedkyně pracovní skupiny OSN pro diskriminaci žen a dívek
Chorvatsko

TRACY ROBINSON

Profesor práva
Západní univerzita
Indies
Mona, Jamajka

REBECCA SCHLEIFER

Konzultant, právo a politika
v oblasti zdraví a lidských práv

PATRICIA SCHULZ

Vedoucí výzkumný pracovník Výzkumného ústavu OSN pro sociální rozvoj

IAN SEIDERMAN

Ředitel pro právní a politickou oblast
ICJ

KALYAN SHRESTHA

Bývalý předseda Nejvyššího soudu
Komisař ICJ, Nepál

TRIPTI TANDON

Advokát
Kolektiv právníků Indie

JAIME TODD-GHER

Spolupracovník, University of Toronto, International Reproductive and Sexual Health Law Program, Právníká fakulta

CHRISTINA ZAMPAS

Spolupracovník, University of Toronto, International Reproductive and Sexual Health Law Program, Právníká fakulta Nezávislý konzultant

LIVIO ZILLI

Hlavní právní poradce a

Následující organizace a instituce jsou prvními, které Zásady podporují.

Amnesty International
CREA

Globální partnerství pro spravedlnost v oblasti zdraví při Yale Law and Public Health Schools Yale University, USA

Globální síť pro sexuální práci
Projekt

Síť pro spravedlnost v oblasti HIV
Mezinárodní síť
Lidé, kteří užívají drogy
Sexuální a reprodukční zdraví

Z
Á
S
T
U
P
C
E

O
S
N
IČ

Členové Komise

Prezident

Prof. Robert K. Goldman, USA

Místopředsedové

Prof. Carlos Ayala, Venezuela

Soudkyně Radmila Dragicevic-Dicic, Srbsko

Výkonný výbor

Sir Nicolas Bratza, Spojené království

Dame Silvia Cartwright, Nový Zéland

Pan Shawan Jabarin, Palestina

Nahla Haidar El Addal, Libanon

Mikiko Otani, Japonsko

Prof. Marco Sassoli, Itálie/Švýcarsko

Pan Wilder Tayler, Uruguay

Náhradníci výkonného výboru

Soudkyně Martine Comte, Francie

Ambiga Sreenevasan, Malajsie

Členové Komise

Hadeel Abdel Aziz, Jordánsko

Prof. Kyong-Wahn Ahn, Korejská republika

Chinara Aidarbeková, Kyrgysztan

Prof. Carlos Ayala, Venezuela

Prof. Adolfo Azcuna, Filipíny

Dr. Elizabeth Biok, Austrálie

Catalina Botero, Kolumbie

Sir Nicolas Bratza, Velká Británie

Pan Reed Brody, Spojené státy

Prof. José Luis Caballero Ochoa, Mexiko

Soudce Azhar Cachalia, Jihoafrická republika

Dame Silvia Cartwright, Nový Zéland

Soudce Moses Chinhengo, Zimbabwe

Prof. Sarah Cleveland, USA

Soudkyně Martine Comte, Francie

Pan Marzen Darwish, Sýrie

Soudkyně Radmila Dicic, Srbsko

Belisario dos Santos Junior, Brazílie

Gamal Eid, Egypt

Leilani Farha, Kanada

Prof. Robert Goldman, USA

Nahla Haidar El Addal, Libanon

Michelo Hansungule, Zambie

Gulnora Ishankhanova, Uzbekistán

Shawan Jabarin, Palestina

Hina Jilani, Pákistán

Asne Julsrud, Norsko

Soudkyně Kalthoum Kennou,

Tunisko

Jamesina King, Sierra Leone

Soudce Qinisile Mabuza, Svazijsko

Prof. José Antonio Martín Pallín,

Španělsko

Prof. Juan Mendez, Argentina

Soudce Charles Mkandawire, Malawi

Soudkyně Yvonne Mokgoro,

Jihoafrická republika

Soudce Sanji Monageng,

Botswana

Tamara Morschakova,

Rusko

Soudce Willy Mutunga,

Keňa

Soudce Egbert Myjer, Nizozemsko

Soudce John O'Meally, Austrálie

Paní Mikiko Otani, Japonsko

Dr. Fatsah Ouguergouz, Alžírsko

Dr. Jarna Petman, Finsko

Prof. Mónica Pinto, Argentina

Victor Rodríguez Rescia, Kostarika

Alejandro Salinas Rivera, Chile

Prof. Marco Sassòli, Švýcarsko

Michael Sfard, Izrael

Soudce Ajit Prakash Shah, Indie

Soudce Kalyan Shrestha, Nepál

Ambiga Sreenevasan, Malajsie

Soudce Marwan Tashani, Libye

Pan Wilder Tayler, Uruguay

Soudce Philippe Texier, Francie

Soudkyně Lillian Tibatemwa-Ekirikubinza, Uganda

Soudce Stefan Trechsel, Švýcarsko

Dr. Rodrigo Uprimny Yepes, Kolumbie

International
Commission
of Jurists

P.O. Box 1740
Rue des Buis 3 CH
1211 Ženeva 1

Švýcarsko

t +41 22 979 38 00
f +41 22 979 38 01
www.icj.org